



Norsk Barnevernsamband

Storgaten 10 A, 0155 Oslo – Telefon: 22 41 74 46 – Telefax: 22 41 74 20 – E-mail: post@online.no

Barne- likestillings- og
inkluderingsdepartementet
Postboks 8036 Dep
0030 OSLO

BARNE-, LIKESTILLINGS- OG
INKLUDERINGSDEPARTEMENTET

420

Dato: 19.5.2010

Saksnr: 2010/01317 - 028

Deres ref.: 201001317-/AAN

Vår ref.: 04/!0BM/hh

Dato: 18.05.2010

HØRING – NOU 2009: 21 ADOPSJON – TIL BARNETS BESTE

Norsk Barnevernsamband (NBS) har vurdert adopsjonsutvalgets innstilling og er generelt positiv til utvalgets forslag og vurderingene forslaget bygger på. NBS har følgende kommentarer:

NBS er opptatt av forholdene for barn både nasjonalt og internasjonalt og vurderer adopsjon som et viktig tiltak til beste for barn når forholdene er lagt til rette for en faglig og etisk forsvarlig adopsjonsprosess. Det er viktig at adopsjoner gjennomføres i tråd med FN's barnekonvensjon og Haagkonvensjonen. I den forbindelse støttes forslaget om forbud i adopsjonsloven mot vederlag i forbindelse med både internasjonal og nasjonal adopsjon. NBS er engasjert i arbeidet mot menneskehandel og kjøp og salg av barn og ser dette forslaget som et viktig signal om norske myndigheters holdning.

Sammenlignet med andre omsorgstiltak viser internasjonal forskning at adopsjon er den løsningen som gir de beste prognoser for god utvikling for barn som ikke kan bo hos sine biologiske foreldre. Det gjelder både adopsjon av utenlandske barn og adopsjon av fosterbarn. På den bakgrunn er det synd at utvalget ikke har behandlet tvangsadopsjon av fosterbarn. Særlig fordi adopsjon er et så lite brukt tiltak i barnevernet. Maksimalt 11 tvangsadopsjoner i årene 2006-2008 av fosterbarn er et uttrykk for at flere fosterbarn burde fått den tilhørigheten og forutsigbarheten som en adopsjon innebærer.

NBS er enig i at prinsippet om barnets beste skal være styrende på adopsjonsområdet og at barnas interesser i størst mulig grad skal synliggjøres og fremmes i alle adopsjonsspørsmål. NBS mener også at det er en styrke at sentrale krav til adoptivsøkere er spesifikt forankret i lov. Det reduserer adgang til skjønsmessige unntak fra kravene og at utenforliggende hensyn kan spille inn ved avgjørelser.

Forslag om endret saksbehandling av søknad om adopsjon

En adopsjon får store konsekvenser for et barn og deres foreldre da det endrer relasjon og familiestatus for alltid. NBS ser det som helt sentralt at saksbehandlingen i adopsjonssaker er forankret i lov og forskrift, at den er forutsigbar, effektiv og fremmer likebehandling av søkerne. Dette har vært viktige forutsetninger når adopsjonsutvalget har vurdert hvilke organer som skal ha myndighet til å fatte vedtak i adopsjonssakene. I sin gjennomgang av praksis i dag, fant utvalget store svakheter ved adopsjonsprosessen slik den foregår. Utvalget fremhevet som eksempel svakheter ved at vedtak i adopsjonssaker fattes i enheter som ikke har tilstrekkelig faglig tyngde og bredde. NBS er enig i de vurderinger utvalget gjør og forslaget om nye vedtaksorganer, under den forutsetning at det gis midler til økt og variert kompetanse i de organer som skal utrede søkerne og fatte vedtak i sakene.

Faseinndeling av utrednings- og godkjenningsprosessen

Det medfører stort ansvar å skulle godkjenne foreldre til utkjent barn. Prosessen må sikre forsvarlige avgjørelser med fokus på barneperspektivet. NBS er enig i den foreslåtte faseinndeling av utrednings- og godkjenningsprosessen med avgjøring av mer objektive krav først og skikkethet dernest. Det gjør prosessen mer oversiktlig både for søkerne og avgjørelsesmyndighetene, og det gjør saksbehandlingen mer effektiv. Objektive vilkår som alder, helse, vandel og lignende, tas stilling til i fase én, og prosessen avsluttes for dem som ikke fyller kravene. Dette vil gjelde både for internasjonal og nasjonal adopsjon av ukjent barn. Neste fase inneholder et adopsjonsforberedende kurs som skal bidra til vurdering av motivasjon og egnethet som skal avgjøres i fase tre. NBS ser verdien av at søkerne tilføres kunnskap og gis anledning til refleksjon over motivasjon og egen kapasitet. I fase tre utredes i samarbeid med søker, dennes personlige forutsetninger og egnethet for adopsjon av ukjent barn. Det er NBS' syn at utvalgets forslag gir en ryddig, grundig og effektiv søknads- og avgjørelsesprosess, men for å sikre bred kompetanse også i vedtaksfasen mener NBS at også personer med sosialfaglig kompetanse må være medlem i regionsråd og adopsjonsråd.

Utredning av adoptivsøkere

Når det gjelder å flytte oppgaven med å utrede søkerne fra kommunen til region i Bufetat, slutter NBS seg til utvalgets vurderinger om erfaringer med kommunenes utredningsarbeid og er med visse forbehold enig i at utredningen legges til Bufetat region. Vi er kjent med at det har vært og er store variasjoner både i kvalitet og tidsbruk i kommunenes utredning av adoptivsøkere. At god utredningskunnskap finnes i de fleste kommuner er utvilsomt, men det er store vanskeligheter med å styre denne kompetansen til adopsjonssakene. Vi er uenig i at utredningskompetansen ikke kan finnes i det kommunale barnvernet, men ser at med de knappe bemanningsressurser barneverntjenestene i dag tildeles, vil adopsjonssakene ikke kunne prioriteres. Et usikkerhetsmoment ved å flytte arbeidet til Bufetat region, er selvsagt de innstramminger og innsparinger som foregår i regionene i Bufetat, eksempelvis innskrenkning i bemanning og nedlegging av lokale familiekontor i Bufetat region Vest. Bufetat har allerede kompetanse i adopsjonsarbeid, og slik etaten er organisert, har den etter NBS' mening gode muligheter til å foreta utredningsarbeidet, gitt at de får de ressurser som utvalget foreslår. Adopsjonsutvalget har vært opptatt av at utredningsprosessen skal ha god faglig kvalitet og være dialog- og samarbeidsorientert. Hensynet til søkerne og til det potensielle adoptivbarnet gjør at de som utreder må inneha spesiell og variert kompetanse. Det er NBS' syn at sikring av stillinger med ulik kompetanse er viktig i adopsjonsarbeidet, som i alt barnevernsarbeid.

Vilkår for adopsjon, krav til søkerne

Skal adopsjonen bli til beste for barnet, må det stilles strenge krav til adoptivforeldrenes skikkethet for oppgaven å gi barnet en trygg og harmonisk oppvekst. NBS mener derfor at krav til egnethet som foreldre for adoptivsøkere bør stå i adopsjonsloven. Det er også viktig at loven fremmer likebehandling og forutsigbarhet. Det er en svakhet i dagens praksis at det er uklarerhet i rundskriv og retningslinjer om kravene til søkerne er av bindende eller veiledende karakter.

Krav til søkers alder

Barneperspektivet må være framme i alle krav til søkerne. En skjerping av alderskravet vil medføre lavere risiko for sykdom og dødelighet og slik trygger barnet. Klare alderskrav reduserer dessuten antall klagesaker og fremmer forutsigbarhet for søkerne. Det samme gjelder at det foreslås uttømmende unntaksbestemmelser om alder og absolutte grenser knyttet

til ulike godkjenningsrammer. Det er i barnas interesser at utvalgets forslag gir anledning for eldre søkere enn i dag til å adoptere eldre barn og barn med behov for spesiell støtte.

Krav til søkers helse

NBS er enig i utvalgets vurderinger rundt helsekrav til søkerne. Grunnleggende krav om god fysisk og psykisk helse bør nedfelles i lovgivning. Søkere skal ha kapasitet og ressurser til å møte de usikkerhetsmomenter det medfører å ivareta et ukjent barn med delvis ukjent bakgrunn. At det stilles krav til søkers helse bidrar til at adoptivbarn får tilpasset omsorg og utviklende aktivisering. Mer objektive helsekrav vil gi større forutsigbarhet for søkerne og øke likebehandlingen. I fase én kan da søkere som har alvorlig sykdom, diagnose eller funksjonsnedsettelse avvises. Det skal likevel vurderes om søkerens særskilte helsemessige forhold i dag og i fremtiden tilsier at adopsjon av et ukjent barn vil bli til barnets beste. Forslaget om å utarbeide en helseveileder støttes derfor. Likeledes støttes forslaget om at det kan fattes vedtak om at søker skal gjennomgå en spesialistundersøkelse dersom rådgivende lege finner det nødvendig.

Krav om obligatorisk adopsjonskurs

Stadig flere av de barna som er aktuelle for internasjonal adopsjon, har behov for spesiell støtte og oppfølging. Utvalget viser til at 3-5 prosent av barna som er adoptert, viser alvorlig problematikk. Det er NBS' syn at det må legges til rette for at alle barn får samme mulighet til å bli adoptert, i tråd med Haagkonvensjonens krav om ikke-diskriminering. Vi støtter derfor utvalgets forslag om obligatorisk adopsjonskurs for potensielle adoptivforeldre. Det vil forebygge og gi adoptivforeldrene bedre grunnlag til å møte vansker som kan oppstå. At flere barn har behov for spesiell støtte, nødvendiggjør også at adoptivforeldrene gis mulighet til veiledning og oppfølging etter at barnet er kommet, noe som også foreslås av utvalget.

Barnets mening og samtykke

Barnekonvensjonen legger vekt på barns rettigheter og anerkjenner deres med- og selvbestemmelsesrett. Barns rettigheter har i de senere år vært påaktet i alt barnevernsarbeid. Nåværende adopsjonslov gir barnet absolutt vetorett når det er 12 år, fordi en adopsjon får så inngripende og store konsekvenser for dem. For at barnet skal kunne ta stilling til adopsjonen, kreves informasjon og frivillig gitt samtykke. Gode ordninger må sikres ved innhenting av samtykke. NBS er enig med utvalget i at krav til samtykke og informasjon bør framgå av lov eller forskrift av rettssikkerhetsgrunner. Unntak fra samtykkekravet bør likevel adopsjonsloven gi mulighet for. Det vil gjelde barn i Norge mellom 12 og 18 år som ikke kan gi sitt samtykke, fordi de ikke er i stand til å forstå konsekvensene av adopsjonen, f. eks. på grunn av psykisk utviklingshemming. Vi mener at alle barn som trenger det, må kunne få mulighet til å bli adoptert. NBS vil også understreke at når det gjelder adopsjon av de aller minste og ukjente barna som ikke kan gi sitt samtykke, må barnets interesser ivaretas. Det er i deres interesse at saksbehandling og utredningen av potensielle adoptivforeldre er i overensstemmelse med norsk lov og forskrift, er grundig, har god faglig kvalitet og er forutsigbar.

Med vennlig hilsen

Norsk Barnevernsamband


for Jorunn Vindegg
leder